



“ГОВИЙН ГАЗАР ШОРОО” ТББ

2013 он 02 сар 05 өдөр

№ 13/02

Ханбогд сум

Хатагтай Мэйган Тейлор
Нийцлийн Зөвлөх, Эрхийг Хамгаалагч (НЗЭХ)
Олон улсын санхүүгийн корпорац
2121 Pennsylvania Avenue NW
Washington, DC 20433 USA
Fax: (+1) (202) 522-7400
e-mail: cao-compliance@ifc.org

ГОМДОЛ ГАРГАХ НЬ:

Эрхэм хатагтай Тэйлор,

“Говийн газар шороо” ТББ-д нэгдэн зохион байгуулалтанд орсон Ханбогд сумын малчид бид энэхүү гомдлыг Монгол улсын Өмнөговь аймгийн Ханбогд сумын Жавхланта, Гавлиут багуудын нутаг дэвсгэрт орших Рио Тинто, Айвенхоу Майнз, Эрдэнэс МГЛ компаниудын хамтарсан Оюу Толгой ХХК –ний хэрэгжүүлж буй алт-зэс-мөнгө олборлох Оюу Толгой төсөлд холбогдуулан Олон улсын санхүүгийн корпораци (ОУСК)-ийн НЗЭХ танд хандан энэхүү гомдлыг гаргаж байна.

Монгол улсын Өмнөговь аймгийн Ханбогд сумын нутагт оршдог Рио Тинто, Эрдэнэс МГЛ ХХК-ийн эзэмшлийн Оюу Толгойн зэс-алтны төсөлд танай ОУСК болон Олон талт санхүүжилтийн даатгалын агентлагаас 1 тэрбум орчим зээл ба эрсдлийн баталгаа олгох асуудал идэвхтэй судлагдаж байгаа болно.

Бид Өмнөговь аймгийн Ханбогд сумын Жавхланта уугуул соёл бүхий нүүдэлч малчин өрхүүд болно. Бид Оюу Толгойн төслөөс Ундайн голын голдирлыг өөрчлөх ажлын сөрөг нөлөөлөлд өртөж амьжиргаагүй болох магадлал өндөр байгаа тул энэхүү гомдлыг гаргаж байна.

Нүүдэлчин малчид бидалслагдсан нутагт оршин суудаг, харилцаа холбоо тогтмолжоогүй, англи хэлээр шууд харилцах боломжгүйг харгалзан бид энэ гомдлыг Улаанбаатар хотод байршилтай Оюу Толгойн Хяналт ТББ-тай хамтран гаргаж танай байгууллагатай харилцах эхнийг дамжлага байхаар тохирсон болно.

Бидэнтэй дараах хаягаар холбоо барьж болно.

Л. Батцэнгэл, Говийн газар шороо ТББ-ын захирал
Хаяг: Өмнөговь аймаг, Ханбогд сум
Утас: 976-88705595, 976-99608279,
E mail: Tsengel_5595@yahoo.com;

Д. Сүхгэрэл, Оюу Толгойн Хяналт ТББ
Хаяг: СБД, Бага Тойруу, 44-6
Утас: 976- 99185828, 976- 98905828
Мэйл: otwatch@gmail.com

Нүүдэлчин малчид бид бэлчээрийн хэмжээ, чанар, усны хүртээмжээс хамааралтай амьжиргаатай болно. Энэ голын голдирлыг өөрчилснөөр Бор Овоогийн задгай ширгэж, бусад гадаргын болон хөрсний усны тэжээл алдагдаж булаг шанд, гол горхи ширгэх, бэлчээрийн ургамлын гарцад сөргөөр нөлөөлөх нь одооноос тодорхой болж байна.

2012 оны 10-р сарын 12-нд танай байгууллагад гаргасан гомдлын асуудал барагдуулаагүй байхад дээр нь нэмэгдэх асар том сөрөг нөлөөлөл гарч байна.

Бидэнд учрах сөрөг нөлөөллийг бид дараах байдлаар тодорхойлж байна

Ундайн голын голдирлыг өөрчлөхөд Бумбатын, Хөх хадны, Бугатын, Бурхантын, Хөөрхөн овоогийн, Сундуулийн, Буурлын, задгай, Будаагийн гол, Хар хадны гол, Дугатын гол, Улаан толгойн гол, горхи, Дугантын, Найман ус, Дээд хөх хад, Бор овоогийн задгай (одоо ширгэсэн байгаа) булагууд ширгэнэ. Голын урсац, хөрсөн доорхи усан тэжээл алдагдсанаас малын бэлчээрт чухал үүрэг гүйцэтгэдэг, Харгана, Хотир, Цагдуул, Буйлс, Засгал, Дэрс, Цахилдаг мэт модлог ургамал устаж үгүй болсноор энэ ургамалын үндсээр татагдсан чийгэнд тэжээгдэн ургадаг бусад Баглуур, Бударгана, Шар мод, Тэсг гэх мэт маш олон ургамал байхгүй болно.

Ундайн голыг голдирлыг өөрчилснөөс энэ гол дагуух Хар толгой, Эргэн шанд, Замын хөөвөр, Тал хармагтай, Гурван модон халив, Дугат, Буйлсан хөөвөр, Ханан даваа, Хар хад, Дөрвөлж, Улаан толгой, Хөх хад, Бор хошуу, Бумбатын улаан, Таван толгой, Салаагийн тал, Байшинт, Бурхант, Таван овоо, Наймаа ус, Хулсан, Бургасан, Пүнцэт, Зурхайч, Саглар, Шинэ ус гэх мэт газруудын бэлчээрийн чанар алдагдаж Долгорсүрэн, Намсрай, Мөнхбаяр, Баттогтох, Биндэрьяа, Батцэнгэл, Шинэбаяр, Сүрэнхорол, Идэрборгил, Энхчулуун, Цогт, Цэнп-Аюуш, Гомбосүрэн, Ширнэн, Надмид, Одгариг, Содномдорж, Төвсанаа, Алтангэрэл, Долгорсүрэн, Адъяа, Бадамзав нарын олон малчин өрхүүд амьжиргаагүй болно.

Ундайн гол нь Өмнөговь аймгийн Ханбогд сумын Гавилууд багийн нутгаас манай сумын зүүн урд зүгт нийт 200 км орчим урсаж энэ бүсийн амьдралыг тэтгэдэг гадаргын урсацбүхий ганц том гол юм. Энэ гол нь МУ-ын хамгийн нандинд тооцогддог Галбын говийн хайлас, заган ойг тэжээдэг байгалын төрөл зүйлийн нутаглах чухал ач холбогдолтой усны нөөц юм.

Ундайн гол нь мөн Чингисийн цэргүүдийг ундаалж аварсан гол гэдэг утгаар нутгийн иргэд бид амьдралыг тэтгэгч гэж тахин шүтэж, хамгаалан хайрлаж ирсэн бидний түүх соёлын ач холбогдолтой үнэт зүйлсийн нэг юм.

Ундайн голын голдирлыг өөрчлөх ажил бидний МУ-ын ба олон улсын хүний эрх зүйн баримт бичгүүдээр хамгаалагдсан дараах эрхүүдийг зөрчиж байна:

Усны эрх

Бэлчээрийн эрх

Амьжиргаатай байх эрх

Байгаль, экологийн тэнцвэр алдагдхаас хамгаалуулах

Байгалийн болон түүх соёлын өв сангаа хамгаалуулах эрх

Усгүй бол бид амьд явах баталгаа үгүй болж байгаа тул бидний зөвшөөрөлгүй дээрх эрхүүдийг зөрчиж байгаа үйлдлийг хянан шалгаж, энэ үйл ажиллагааг зогсоох арга хэмжээ авч өгөхийг нутгийн иргэд бид хүсч байна.

Бид төслийн үйл ажиллагааны нөлөөлөлд дараах байдлаар өртөөд байгаа бөгөөд цаашид улам их өртөж болзошгүй байна:

Төслийн товч танилцуулга:

Өмнөговь аймгийн Ханбогд сумын нутагт байршилтай ОюуТолгой алт-зэс-мөнгө олборлох уурхай нь дэлхийд гуравдугаарт орох том уурхай болох бөгөөд Монгол улсын эдийн засгийн хөгжилд асар их түлхэц өгч ДНБ-ний 30%-иар өсгөнө гэж амладаг.

Энэ төсөл хилээс 100 км газарт орших тул олборлосон бүх баялаг экспортоор БНХАУ-д гаргах, алтыг тэнд нь боловсруулах төлөвлөгөөтэй гэдэг. Их хэмжээний ажлын байр бий болгоно, амьдралын түвшин нэмэгдэж Монгол улс дунд хөгжилтэй орон болно гэж амладаг. Гэтэл бодит амьдралд хэрэгжих улс төр, эдийн засаг, усны нөөц, ажлаа хүчин гэм мэт чухал нөхцөлүүдээ бүрдүүлээгүй тул жирийн иргэд бидэнд хүртэхгүй байх магадлала нь нэмэгдсээр байгаа тухай олон эрдэмтэн мэргэжилтэн нотолж байна.

Төсөл нь өмнийн говийн усны нөөцгүй бүсэд хэрэгжих барилгын шатны ажлыг хэрэгжүүлж байгаа бөгөөд нутгийн иргэд бидний хэрэглэх усны нөөц, малын бэлчээрийг давуу эрхтэй эзлэн авч хэрэглэж байгаагаас бидэнд асар их хор уршиг учруулж байна. Энэ төслийн хайгуулын ажил 2002 оноос түлхүү явагдаж 2006 оноос барилгын ажлаа эхлүүлэхдээ нутгийн иргэд бидний амьдралд ямар сөрөг нөлөөлөл үзүүлэхийг үнэлээгүй, бидэнд танилцуулаагүй үйл ажиллагаагаа эхэлсэн. Сөрөг нөлөөлөл мэдрэгдэж эхэлснээс хойш бид хандаж болох бүх газарт хандсан ч бидний эрхийг хамгаалах сонирхол, улс төрийн зориг бүхий газар олдоогүй байна.

Гомдол гаргагч иргэд бид уух усгүй, уламжлалт нүүдэлч амьдралаар амьдрах газаргүй, энэ эртний соёлоо үр хүүхдүүддээ уламжлуулан үлдээх боломжгүй болж байгаа нь бидний хувьд энэ төслийн бодит нөлөөлөл байна.

Амьжиргааны эх үүсвэр бүмөсөн алдах -Яваандаа огт мал маллах боломжгүй болох өрхүүдийн амьжиргаагаа залгуулах цоо шинэ эх үүсвэр бий болгох, өөрсдөө бие даан авч явах чадавх хөгжүүлэхэд чиглэсэн байдаар шийдвэрлэх асуудал тусгагдаагүй.

Амьжиргааны түвшин хянах – амьжиргааны түвшинийг хэмжих, хамгаалах, хянах аргачлал болон хэмжилтийн үр дүнд үндэслэсэн нөхөн олговрыг хэзээ, хэдэн удаа олгогдох эсэх асуудал тусгагдаагүй.

Эрүүл мэндийн хамгаалал, түүнд учрах сөрөг нөлөөллийг сааруулах талаар нөхөн олговрын гэрээнд тусгуулах гэж яриад үр дүнд хүрээгүй болно. Тоосжилт, дуу чимээ, малаасаа авч буй мах, сүү зэрэг бүтэгдэхүүний чанарын доройтлоос бидний эрүүл мэнд ч доройтож байна. Эрүүл мэндээр хохирч байгаад ямар нэгэн шийдэл, ялангуяа уурхайн бохирдлоос урьдчилан сэргийлэх, өөрийгөө хамгаалах талаар мэдээлэл ч, хөтөлбөр ч байхгүй байна.

Монголын уламжлалт нүүдлийн мал маллагааны аж ахуй эрхэлж нүүдэлчин соёл иргэншлийг тээж яваа энэ нутгийн уугуулууд юм бид. Бид нүүдэллэн мал малладаг тул бэлчээрээс хараат


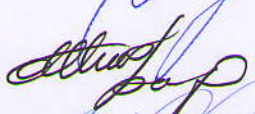





амьжиргаатай хүн ам юм. Бэлчээрийг бид уламжлалын гэдэг заншлаар тогтоосон хуулиар эзэмших эрх эдэлж ирсэн юм. Гэтэл компани бидний энэ эрхийг хүлээн зөвшөөрөхгүй, ингэхдээ ямар нэгэн бодитой үндэслэл гаргаж хэлэлцүүлээгүй болно. Компанийн үзэж байгаагаар бид үндэсний цөөнх биш тул энэ эрхийг эдлэхгүй гэж тайлбарладаг. Нүүдэлч хүн амын амьжиргааны эх үүсвэрийн дэд бүтэц болох бэлчээрийн эрхийн хамгаалалт, бэлчээр алдагдсанаас уламжлалт амьдралын хэв маяг алдагдахад олгох нөхөн олговор тусгагдаагүй байна.

Энэхүү гомдлыг бид дараах байдлаар шийдвэрлэхийг хүсч байна :

САНАЛ БОЛГОХ ШИЙДЛҮҮД

1. Ундайн голын голдирлыг өөрчлөх ажлыг зогсоох
2. Голын голдирлыг өөрчлөх ажлыг нутгийн хүн амын зөвшөөрөлгүй эхлүүлснээс учирсан байгаль, экологийн үйлчлэл алдагдсныг тогтоож хохирлыг барагдуулах
3. Нутгийн хүн амын усны хүртээмжийг буурулсан байдлыг тогтоож хохирлыг барагдуулах
4. 2009 оноос хойш Гүний хоолойн ус, Ундайн голын голдирлыг өөрчлөх ажиллагаагаараа бидний сэтгэл санаанд сөргөөр нөлөөлсөн хохирлыг арилгах

Гомдол гаргагч Ундайн голыг хамгаалах ажлын хэсгийн гишүүд

Б. Дугантайвар	—		УТХМ
Б. Уламбаяр	—		ИХ-ЫН ДЭРГЭ (БЭГИЙН)
Д. Батбаяр	—		Төвийн ерөнхий газар
О. Баттогтох	—		МАХУ
Наямаа	—		МАХУ
О. СэрОг	—		МАХУ
Нямсрэй	—		МАХУ